

Nätverket Renare Mark, Region Norr

Årsmöte med Seminarium om arbetsmiljö vid fältarbete

Umeå, 2012-02-14

Dagen inleddes med kaffe och macka när medlemmarna anlät från de norrländska orterna.

Seminarieret började med att moderator Thomas Liljedahl, Niras hälsade alla välkomna och presenterade ordförande för region norr, Christin Jonasson, Golder.

Christin höll det första föredraget för dagen på temat Säkerhet i fält. Hon berättade om vilka risker man kan stöta på vid fältarbete, såsom instabila schaktgropar, ledningar med ström eller högt vattentryck, buller, slutna utrymmen, stress och trötthet. Hon påpekade också riskerna med att färdas till och från fältjobbet eller platsbesöket. "Jag ska bara" och "Det här klarar jag" är ofta anledningen till att arbetsmiljöolyckor sker.

Morgan Näslund från Niras talade om byggarbetsmiljösamordaren, BAS-P (projekterande) och BAS-U (utförande), samt vilket regelverk som reglerar arbetsmiljön (Arbetsmiljölagen, Arbetsmiljöförordningen, föreskrifter och allmänna råd). BAS ansvarar för att samordning sker i ett byggnads- eller anläggningsarbete, avseende arbetsmiljö. För BAS-P kan det vara att se till att tidplanen är väl tilltagen för de moment som ska utföras, beräkna släntlutningar, ta fram arbetsmiljöplan och se till att särskilt riskfyllda arbeten inte krockar i tidplanen. BAS-U anpassar arbetsmiljöplanen och håller den uppdaterad, samt ser till att den finns tillgänglig på arbetsplatsen. BAS-U deltar i planeringen på arbetsplatsen och ser till att moment samplaneras och passar tidsmässigt. BAS har inte det fulla ansvaret, arbetsgivaren har långtgående ansvar för den anställda, men var och en har ett eget ansvar att följa de regler som finns. BAS utses av byggherren (beställaren).

Dessa två föreläsningar följdes av frågestund och diskussion om ansvarsfrågor.

Årsmötet avhandlades innan lunch, där bl a sittande ordförande valdes om ett år till. Nya ledamöter till styrelsen är Erik Lundin, Geogen och Jenny Edström, Svevia. Styrelseledamöter invalda sedan tidigare är Astrid Göthe,

WSP, Marie Eldståhl, Niras och Eva Wuopio, länsstyrelsen i Norrbotten.

Efter lunch berättade Karin Thornberg från Niras om Triad och fältinstrumentet Geoprobe. Triad är ett provtagningskoncept framtaget för effektivare arbetsprocess, från inventering till åtgärd.

Systemet är framtaget av EPA och är uppdelat i tre delar:

- 1) Systematisk planering, där en konceptuell modell tas fram (t ex i programmet Rock-works), information samlas in och åtgärds mål formuleras.
- 2) Realtidsmätningar, vilket kräver rätt fältutrustning. Geoprobe kan kombineras med specialsonder som hamras ner och ger omedelbar analys av de ämnen man är intresserad av, t ex MIP-sond (flyktiga ämnen), konduktivitet, LNAPL/DNAPL och PID.
- 3) Dynamisk arbetsplan och datahantering. Flexibel planering är ett måste då man hela tiden för in nya data i modellen vilket kan ändra de fortsatta planerna för projektet.

Triad kräver att en person med mandat att ta beslut hela tiden finns på plats och har kommunikation med beställare. Konceptet ger större mängd data (=mindre osäkerhet) på kortare tid, till ungefär samma kostnad som ett konventionellt projekt.

Nästa föredrag handlade om fältinstrument för fältbruk och hölls av Per-Johan Ahlström från Scantec Miljö. Per-Johan inledde med att berätta att en ny AFS (arbetsmiljöverkets föreskrift) kommit; AFS 2011:19 Kemiska arbetsmiljörisker. Därefter presenterades ett urval av de fältinstrument som finns som kan komma till användning vid fältarbeten. Gasvarnare rekommenderas som personligt skydd. Dessa finns som engasvarnare (H_2S , CO , HCN , O_2) eller flergasvarnare.

Pumpar för porgasmätning och arbetsmiljöluft finns med upp till fyra förgreningar där filter fästs. Filtren skickas sedan på analys.

Även PID, Petroflag och XRF visades. Hur man tar sitt prov spelar stor roll för hur rättvisande resultatet blir (gäller XRF). Provet ska vara torrt och finfördelat för bästa resultat. XRF ger totalhalt och är därför ej fullständig jämförbart med laboratoriesvar, som ger lakad halt.

Sista föredraget för dagen hölls av Kåre Eriksson, docent vid Arbets- och miljömedicin på Norrlands universitetssjukhus. Kåre och hans kollegor kopplas in vid t ex saneringar för att beräkna vilka halter av aktuella kemikalier som de anställda och även kringboende utsätts för.

Kemikalier finns i olika former, vätska, gas och partiklar eller damm. Det är storleksfördelningen som avgör var i kroppen ämnet hamnar.

Inandning är absolut största upptagskanalen för vuxna. Andra sätt som upptag kan ske via är huden (sår ökar upptaget) och genom mag-tarmkanalen. Det sistnämnda är litet för vuxna (händer, snusning) men gäller desto mer för barn.

Kåre berättade att fettlösliga ångor, men också mindre partiklar, lätt tas upp av blodet vid inandning. Vattenlösliga ångor och större partiklar fastnar i slemhinnorna. Fina partiklar kan ge stendammlunga (t ex från kvartsdamm i flytspackel).

Ämnen som gått ut i blodet passerar levern där de bryts ner, detta ger effekter i olika organ i kroppen.

Utsöndring sker främst via urinen, men olika fort för olika ämnen. Vid en enstaka exponering utsöndras t ex arsenik efter ca 72 h, och bensin efter 3-4 dagar. Kadmium lagras i njurarna.

Kåre nämnde ett par exempel från saneringar av förorenade områden, där Kreosot (PAH) i Holmsund utanför Umeå fanns med. Slutligen berättade Kåre hur mätningarna praktiskt utförs, antingen genom diffusionsprovtagning med provtagare som man bär på sig under en tid, eller genom biologisk provtagning såsom urinprov eller analys av hårstrån.

Vid knapparna,

Astrid Göthe, WSP Samhällsbyggnad